

BOSNA I HERCEGOVINA
REPUBLIKA SRPSKA
VRHOVNI SUD REPUBLIKE SRPSKE
BROJ: 95 1 P 001363 21 Rev 2
Banjaluka, 02.03.2022. godine

Vrhovni sud Republike Srpske u vijeću sastavljenom od sudija, Tanje Bundalo, kao predsjednika vijeća, Davorke Delić i Gorjane Popadić, kao članova vijeća, u pravnoj stvari tužilaca 1. Nj.K. iz B., 2. N.M. rođene K. iz B., koje u revizionom postupku zastupa punomoćnik A.M., advokat iz B., 3. Z.K. iz N., koju zastupa punomoćnik D.Š., advokat iz T., protiv tuženih 1. D.K. iz N., koga zastupa punomoćnik Z.T., advokat iz T. i 2. Preduzeća za građevinarstvo, trgovinu i proizvodnju M. d.o.o. N., koga zastupa punomoćnik B.K., advokat iz Č., radi naknade štete, odlučujući o reviziji tužilaca Nj.K. i N.M., i o revizijama tuženih D.K. i Preduzeća za građevinarstvo, trgovinu i proizvodnju M. d.o.o. N., izjavljenim protiv presude Okružnog suda u Trebinju broj 95 1 P 001363 20 Gž 3 od 17.06.2021. godine, na sjednici održanoj dana 02.03.2022. godine, donio je

PRESUDU

Revizije se odbijaju.

Obrazloženje

Prvostepenom presudom Osnovnog suda u Trebinju broj 95 1 P 001363 18 P 2 od 31.05.2019. godine, odlučeno je:

"I Odbija se kao neosnovan tužbeni zahtjev tužilaca Nj.K., N.M. i Z.K. kojim traže da se obavežu tuženi D.K. i Preduzeće za građevinarstvo, trgovinu i proizvodnju M. d.o.o. N. da solidarno uspostave prijašnje stanje na nekretnini označenoj k.č. br. 540 K.O. N. izgradnjom nove porodične kuće tužiocima Nj.K., N.M. i Z.K., koja će biti replika porušene kuće tužilaca sa istim geometrijskim podacima u pogledu gabarita, spratnosti, korisne površine, načina izvedbe ugrađenih materijala, infrastrukture i završne obrade prema nalazu i mišljenju stalnog sudskog vještaka građevinske struke M.M. iz T. od 04.11.2018.godine, a koji nalaz i mišljenje je sastavni dio ove presude i to u roku od 90 dana od pravosnažnosti presude.

II Dužni su tuženi D.K. i Preduzeće za građevinarstvo, trgovinu i proizvodnju M. d.o.o. N. na ime naknade materijalne štete tužiocima Nj.K., N.M. i Z.K. solidarno isplatiti iznos od 49.995,28 KM sa zakonskom zateznom kamatom počev od 16.10.2009.godine kao dana podnošenja tužbe pa do isplate u skladu sa procjenom sudskog vještaka građevinske struke M.M. iz T. od 04.11.2018.godine u roku od 30 dana, računajući od prvog narednog dana nakon dostavljanja presude i pod prijetnjom prinudnog izvršenja.

III Sa viškom tužbenog zahtjeva za naknadu materijalne štete preko dosuđenog iznosa od 49.995,28 KM pa do traženog iznosa od 155.888,00 KM, tužioci se odbijaju.

IV Utvrđuje se da je povučena tužba u dijelu tužbenog zahtjeva tužilaca kojim traže da se obavežu tuženi da im na ime naknade materijalne štete za uništene stvari pokušava u porušenoj porodičnoj kući tužilaca solidarno isplate iznos od 14.367,00 KM sa zakonskom zateznom

kamatom počev od 16.10.2009.godine kao dana podnošenja tužbe pa do isplate u skladu sa nalazom vještaka ekonomske struke Š.N. iz N., u roku od 30 dana od pravosnažnosti presude.

V Odbija se kao neosnovan tužbeni zahtjev tužiteljice Z.K. kojim traži da se obavežu tuženi D.K. i Preduzeće za građevinarstvo, trgovinu i proizvodnju M. d.o.o. N. da joj na ime naknade štete za plaćanje zakupnine za korištenje stana u N. solidarno plaćaju iznos od 150,00 KM mjesečno i to počev od 01.09.2009.godine pa ubuduće, s tim da dospjele mjesečne iznose plate odjednom sa zakonskom zateznom kamatom počev od dospelja svakog pojedinog iznosa do isplate, a ubuduće kako budu dospijevali, a najkasnije do 05-og u mjesecu za prethodni mjesec.

VI Odbija se kao neosnovan tužbeni zahtjev tužiteljice Z.K. kojim traži da se obavežu tuženi D.K. i Preduzeće za građevinarstvo, trgovinu i proizvodnju M. d.o.o. N. da joj na ime naknade nematerijalne štete zbog pretrpljenog straha prilikom urušavanja porodične kuće dana 03.08.2009.godine solidarno isplate iznos od 2.000,00 KM sa zakonskom zateznom kamatom počev od 16.10.2009.godine kao dana podnošenja tužbe pa do isplate.

VII Odbija se kao neosnovan tužbeni zahtjev tužilaca kojim traže da se obavežu tuženi D.K. i Preduzeće za građevinarstvo, trgovinu i proizvodnju M. d.o.o. N. da na ime naknade troškova rušenja ostatka porodične kuće tužilaca i odvoženja građevinskog materijala sa nekretnine označene kao k.č. br. 540 K.O. N. tužiocima Nj.K., N.M. i Z.K. solidarno isplate iznos od 7.500,00 KM sa zakonskom zateznom kamatom počev od 27.11.2009.godine kao dana rušenja ostatka porodične kuće pa do isplate u roku od 30 dana od dana donošenja presude.

VIII Utvrđuje se da je povučena protivtužba tuženog D.K. kojom je tražio da se obavežu tužiocima Nj.K., N.M. i Z.K. da mu ime izgubljene dobiti za obavljanje prodaje roba i vršenja usluga u objektu koji namjerava sagraditi na svojoj parceli k.č. br. 539 K.O. N. isplate iznos od po 10.000,00 KM za svaku godinu počev od 2009.godine pa do presuđenja.

IX Dužni su tuženi tužiocima solidarno naknaditi parnične troškove u ukupnom iznosu od 13.651,49 KM u roku od 30 dana računajući od prvog narednog dana nakon dostavljanja presude i pod prijetnjom prinudnog izvršenja".

Drugostepenom presudom Okružnog suda u Trebinju broj 95 1 P 001363 20 Gž 3 od 17.06.2021. godine žalba tuženih je djelimično uvažena i presuda Osnovnog suda u Trebinju broj 95 1 P 001363 18 P 2 od 31.05.2019. godine djelimično preinačena u dijelu kojim je dosuđena naknada materijalne štete (stav II izreke), tako da se tuženi obavezuju da tužiocima solidarno isplate iznos od 44.146,94 KM (umjesto iznosa od 49.995,28 KM).

Žalba tužilaca je odbijena i pobijana presuda u preostalom dijelu kojim je odbijen kao neosnovan tužbeni zahtjev za obavezivanje tuženih da solidarno uspostave prijašnje stanje na nekretnini k.č. broj 540 KO N. izgradnjom nove porodične kuće tužiocima koja će biti replika porušene (stav I izreke), potvrđena.

Dužni su tuženi solidarno naknaditi tužiocima Nj.K., N.M. i Z.K. troškove parničnog postupka u iznosu od 17.499,98 KM, a tužilji Z.K. i iznos od 690,76 KM, sve u roku od 30 dana i pod prijetnjom prinudnog izvršenja.

Blagovremeno izjavljenom revizijom drugostepenu presudu u odbijajućem dijelu pobijaju tužiocima Nj.K. (dalje: prvotužilac) i N.M. (dalje: drugotužiteljica), iz razloga povrede odredaba parničnog postupka i pogrešne primjene materijalnog prava, s prijedlogom da se revizija usvoji i pobijana presuda preinači.

Blagovremeno izjavljenom revizijom drugostepenu presudu u dosuđujućem dijelu pobija tuženi D.K. (dalje: prvotuženi) iz razloga povrede odredaba parničnog postupka i pogrešne primjene materijalnog prava, s prijedlogom da se revizija usvoji i pobijana presuda preinači.

Blagovremeno izjavljenom revizijom drugostepenu presudu u dosuđujućem dijelu pobija i tuženi Preduzeće za građevinarstvo, trgovinu i proizvodnju M. d.o.o. N. (dalje: drugotuženi) iz razloga povrede odredaba parničnog postupka i pogrešne primjene materijalnog prava, s prijedlogom da se revizija usvoji, pobijana presuda preinači, odnosno ukine i predmet vrati na ponovno suđenje.

U odgovoru na reviziju drugotuženog prvotužilac predlaže da se revizija odbije, dok nije dostavio odgovor na reviziju prvotuženog.

N.M. (drugotužiteljica) i Z.K. (dalje: trećetužiteljica) nisu dostavile odgovor na reviziju tuženih, kao ni tuženi odgovor na reviziju prvotužioca i drugotužiteljice.

Revizije nisu osnovane.

Predmet spora u ovoj parnici je zahtjev tužilaca da se tuženi obavežu da im uspostave pređašnje stanja na nepokretnosti broj k.č. 540 KO N. izgradnjom nove porodične kuće koja će biti replika porušene kuće tužilaca, sa podacima u pogledu gabarita i spratnosti, korisne površine, načina izvedbe ugrađenih materijala, infrastrukture i završne obrade, a prema procjeni vještaka građevinske struke M.M. od 04.11.2018. godine, koji je sastavni dio presude, u roku od 90 od dana pravosnažnosti, a u slučaju neizgradnje porodične kuće u roku od 90 od dana pravosnažnosti presude da tužiocima solidarno isplate na ime naknade materijalne štete iznos od 155.888,00 KM, sa zakonskom zateznom kamatom od podnošenja tužbe 16.10.2009. godine do isplate, te iznos od 7.500,00 KM na ime troškova rušenja ostatka kuće i odvoženja građevinskog materijala, po zahtjevu nadležnog opštinskog organa, sa zakonskom zateznom kamatom od 27.11.2009. godine do isplate.

Tužiteljica Z.K. postavila je zahtjeve da joj tuženi na ime naknade materijalne štete za plaćanja zakupnine za korišćenje stana u N., plate iznos od 150,00 KM mjesečno i to počev od 01.09.2009. godine, pa ubuduće, s tim da dospjele mjesečne iznose plate odjednom sa zakonskom zateznom kamatom od dana dospijeća svakog pojedinog iznosa pa do isplate, a ubuduće kako budu dospijevali, a najkasnije do 5-og za prethodni mjesec, kao i da joj na ime naknade nematerijalne štete zbog pretrpljenog straha prilikom urušavanja porodične kuće dana 03.08.2009. godine solidarno isplate iznos od 2.000,00 KM sa zakonskom zateznom kamatom počev od 16.10.2009. godine kao dana podnošenja tužbe pa do isplate.

U toku postupka tužiocu su povukli tužbu u odnosu na potraživanje naknade materijalne štete za uništene stvari pokušava u iznosu od 14.367,00 KM.

Na osnovu izvedenih dokaza i rezultata cjelokupnog postupka prvostepeni sud je utvrdio da je tuženi D.K. u oktobru 2008. godine, kao investitor, započeo sa radovima na rušenju stambeno-poslovnog objekta lociranog na parceli označenoj k.č. 539 KO N. koji je kupio od M.T., radi izgradnje novog stambeno poslovnog objekta, bez predhodno pribavljene urbanističke saglasnosti i odobrenja za građenje; da je zemljane radove i radove na rušenju objekta po

njegovom zahtjevu obavljao tuženi Preduzeće za građevinarstvo, trgovinu i proizvodnju M. d.o.o. N., a da predhodno nije obezbijedio sigurnost susjedne građevine, to jest kuće vlasništvo tužilaca; da je u oktobru mjesecu 2008. godine drugotuženi mašinskim putem srušio objekat prvotuženog, koji stambeni objekat je zabatni zid-lastavica povezivao sa susjednim stambenim objektom vlasništvo tužilaca, između koja dva objekta nije postojala dilatacija, koja bi činila dvije cjeline; da prilikom rušenja objekta prvotuženog, drugotuženi nije osigurao pojedine dijelove kuće tužilaca onim redosljedom kako je vršeno rušenje kuće prvotuženog, odozgo na dolje izradom betonskih plata ili betoniranjem podesnih i stepenišnih krakova; da je zatim početkom avgusta 2009. godine, radi izgradnje stambeno poslovnog objekta na istoj parceli radnom mašinom, rovokopačem, počeo sa iskopom temelja; da je 03.08.2009. godine oko 16,30 časova došlo do urušavanja zapadnog-zabatnog zida (lastavice) koji je dio kuće vlasništvo tužilaca; da je urušavanje zabatnog zida, stepeništa i podesta kuće tužilaca konstatovano u zapisniku Urbanističko-građevinske inspekcije opštine N. broj ... od 04.08.2009. godine, koji organ je potom donio rješenje broj ... od 10.08.2009. godine o rušenju preostalog dijela stambenog objekta tužilaca jer se po njegovom mišljenju ne može izvršiti sanacija i objekat predstavlja opasnost po život ljudi, okolne objekte i saobraćaj; da je pravosnažnom presudom Osnovnog suda u Trebinju broj 95 0 K 020041 12 K od 13.12.2013. godine prvotuženi proglašen krivim zbog krivičnog djela iz člana 143. stav 1. Zakona o uređenju prostora („Službeni glasnik RS“ broj 84/02, 14/03, 112/06 i 53/07), jer je kao investitor građevine gradio bez odobrenja za građenje, i pristupio izgradnji građevine, a da prethodno nije pribavio odobrenje za građenje, i to tako što je izvršio obilježavanje temelja, obavio mašinski iskop temelja, armiranje i šalovanje od strane Preduzeća za građevinarstvo, trgovinu i proizvodnju M. d.o.o. N., a V.S., kao zakonski zastupnik Preduzeća za građevinarstvo, trgovinu i proizvodnju M. d.o.o. N. (drugotuženog), proglašen krivim zbog krivičnog djela stvaranja opasnosti nepropisnim izvođenjem građevinskih radova iz člana 403. stav 2. u vezi sa stavom 1. Krivičnog zakona Republike Srpske, počinjenog na način što u oktobru mjesecu 2008. godine prilikom izvođenja rušenja građevinskog objekta K.D., koji je mašinskim putem srušen, a koga je zabatni zid povezivao sa susjednim objektom Nj.K., N.M. i B.K., između kojih objekata nije postojala dilatacija koja bi činila dvije cjeline, nije osigurao pojedine dijelove kuće Nj.K., N.M. i Nj.K. i obezbijedio sigurnost susjedne građevine, usljed čega je dana 03.08.2009. godine došlo do urušavanja zapadnog zida i dijela kuće vlasništvo K.N., M.N. i K.B. i time izazvao opasnost za život ljudi i imovinu većeg obima i doveo u opasnost život K.Z., a na kući je pričinjena materijalna šteta u iznosu od 24.960,00 KM; da je prema nalazu vještaka građevinske struke M.M. datog na osnovu podataka utvrđenih izlaskom na licu mjesta dana 03.11.2018. godine, fotografija, te dokumentacije iz spisa, vrijednost objekta tužilaca prije nastalih oštećenja iznosila 51.995,28 KM, a pri izračunavanju vrijednosti porušenog objekta vještak je uzeo u obzir lokaciju objekta, starost i trošnost objekta, građevinsku vrijednost novoizgrađenog stambenog ili poslovnog objekta na istom lokalitetu, parking, prilazni put i slično, te se izjasnio da bi gradnja objekta kuće tužilaca koji bi bio replika postojećeg porušenog objekta sa istim geometrijskim podacima u pogledu gabarita, spratnosti, korisne površine, načina izvedbe, ugrađenih materijala, infrastrukture, završne obrade, stručnog nadzora nad izvođenjem radova, te administrativni troškovi, iznosila 155.888,00 KM.

Kod ovako utvrđenog činjeničnog stanja prvostepeni sud nalazi da su zbog propusta i radnji koje su dovele do rušenja kuće prvotuženi i zakonski zastupnik drugotuženog oglašeni krivim pravosnažnom presudom Osnovnog suda u Trebinju broj 95 0 K 020041 12 K od 13.12.2013. godine, za koju je u smislu odredbe člana 12. stav 3. Zakona o parničnom postupku

(„Službeni glasnik RS“ broj 58/03, 85/03, 74/05, 63/07, 49/09 i 61/13, u daljem tekstu: ZPP) u pogledu postojanja krivičnog djela i krivične odgovornosti učinioca sud vezan u parničnom postupku i ne može utvrđivati drugačije činjenice koje su sadržane u radnjama krivičnog djela ili one koje predstavljaju elemente krivične odgovornosti, te činjenice koje bi dovele u pitanje postojanje krivičnog djela ili krivične odgovornosti, a da su tužioci, kao oštećeni, presudom suda u krivičnom postupku upućeni na parnicu radi ostvarenja imovinsko-pravnog zahtjeva.

Činjenica da je prvotuženi, kao investitor, nakon toga, 10.08.2010. godine, pribavio rješenje Odjeljenja za stambeno-komunalne poslove i ekologiju opštine N. o urbanističkoj saglasnosti za izgradnju poslovno-stambenog objekta na k.č. broj 539 i 536/2 KO N., po mišljenju prvostepenog suda, ne može ga osloboditi od odgovornosti za pričinjenu štetu jer u vrijeme izvođenja radova urbanistička saglasnost nije bila pribavljena.

Pored toga, prvostepeni sud nalazi da su uzrok rušenja zabatnog zida na kući tužilaca bili radovi koje je izvodio drugotuženi na zahtjev prvotuženog, da iz nalaza vještaka građevinske struke M.M. od 08.11.2018. godine proizlazi da investitor objekta i izvođač radova prije početka izvođenja radova nisu imali odobrenje za rušenje postojećeg objekta, te tehničke uslove za izvođenje tih radova kako bi vodili računa o susjednim objektima i kako bi iste zaštitili, kao ni plan rušenja objekta prvotuženog koji je naročito trebao da sadrži način osiguranja zabatnog zida na objektu tužilaca, koji je bilo neophodno zaštititi armirano betonskim platinama, kao osiguranje na momente torzije ili izvršiti podbetoniranje podestnih ploča i stepenišnih krakova redoslijedom kako je izvršeno rušenje, obzirom da između objekata nije postojala dilatacija koja bi činila dvije zasebne cjeline, da su rušenje objekta tužilaca i iskop temelja za novi objekat koji su vršeni mašinski imali za posljedicu znatno povećanje dinamičkih uticaja koji su izazvali torziju na zabatnom zidu, kao i sam vremenski prekid u izvođenju navedenih radova, koji su prouzrokovali rušenje zabatnog zida, stepeništa i podesta, a time i preostalog dijela objekta tužilaca.

Stoga su po mišljenju prvostepenog suda prvotuženi kao naručilac i drugotuženi kao izvođač radova, temeljem odredbe člana 185. Zakona o obligacionim odnosima („Službeni list SFRJ“ broj 29/78,39/85,45/98,57/89 i „Službeni glasnik Republike Srpske“ broj 17/93,3/96,39/03 i 74/04 - u daljem tekstu ZOO) i člana 207. tog zakona, pasivno legitimisani i solidarno odgovorni za štetu koju su pričinili tužiocima na njihovoj kući, jer je šteta nastala u vezi sa izvođenjem radova, obzirom da je drugotuženi po zahtjevu prvotuženog kao investitora bio izvođač radova na rušenju objekta prvotuženog, koji se nalazi uz sam objekat suvlasništvo tužilaca i čine jednu građevinsku cjelinu.

Prvostepeni sud nalazi neosnovanim tvrdnje drugotuženog da se tužilac Nj.K. u izjavi od 29.10.2008. godine saglasio sa radnjama tuženih, te da u konkretnom slučaju treba primjeniti odredba člana 163. ZOO, te da zbog toga ne može od njega zahtijevati naknadu štete uzrokovane tom radnjom, jer je u izjavi od od 29.10.2008. godine navedeno da je saglasan da se prvotuženom izda urbanistička saglasnost da može graditi objekat, uz uslov da na sadašnjoj južnoj strani njegovog objekta izvrši ispunjenje središnje pukotine-fuge na spoljnom zidu, kao i saniranje zabatnog zida (lastavice) prema građevinskim normativima, pa ne samo što nedostaje pristanak ostalih tužilaca kao oštećenih Z.K. i N.M., nego i iz razloga što je šteta u konkretnom slučaju nastala zbog propusta tuženih prilikom rušenja kuće koju je prvotuženi kupio od M.T., a

koja čini jednu građevinsku cjelinu sa kućom tužilaca, na koje je ukazao u svom nalazu vještak građevinske struke M.M. i kako je to utvrđeno u pravosnažnoj krivičnoj presudi.

Prvostepeni sud je prihvatio nalaz i mišljenje vještaka građevinske struke M.M., odbijajući prigovor tuženih da je nalaz i mišljenje zasnovan na fotodokumentaciji objekta tužilaca koju je vještak pribavio od policijske stanice u N., koja nije provedena kao dokaz u postupku, jer je taj dokaz (fotodokumentacija) elemenat procesne građe – presude Osnovnog suda u Trebinju broj 95 0 K 020041 12 K od 13.12.2013. godine, što je vještaku građevinske struke omogućilo izradu potpunog nalaza i mišljenja.

Slijedom toga, prvostepeni sud je odbio tužbeni zahtjev da se obavežu tuženi da uspostave prijašnje stanje na nekretnini označenoj kao k.č. 540 KO N. izgradnjom nove porodične kuće koja će biti replika porušene kuće tužilaca sa istim gabaritima spratnosti, načinom izvedbe i ugrađenim materijalima kakva je bila porušena kuća, sa obrazloženjem da nije moguće uspostaviti prvobitno stanje, jer se radi o objektu koji je građen prije 100 godina, a udovoljio je zahtjevu za naknadu materijalne štete u visini od 49.995,28 KM, koji iznos se dobije kada se od vrijednosti objekta tužilaca koja je u momentu oštećenja iznosila 51.995,28 KM, oduzme iznos od 2.000,00 KM po osnovu oštećenja na kući tužilaca koja su postojala prije rušenja, dok je preko toga iznosa, pa do potraživanog iznosa od 155.888,00 KM (koliko bi iznosila gradnja kuće tužilaca koja bi bila replika postojećeg porušenog objekta), tužbeni zahtjev odbio.

Presudom Okružnog suda u Trebinju broj 95 1 P 001363 19 Gž 2 od 16.12.2019. godine žalba tužilaca je djelimično uvažena i presuda Osnovnog suda u Trebinju broj 95 1 P 001363 18 P 2 od 31.05.2019. godine, djelimično preinačena u pobijanom dijelu, tako što su tuženi obavezani da tužiocima solidarno uspostave prijašnje stanje na nekretnini označenoj kao k.č. 540 KO N. izgradnjom nove porodične kuće koja će biti replika porušene kuće tužilaca, sa istim geometrijskim podacima u pogledu gabarita, spratnosti, korisne površine, načina izvedbe ugrađenih materijala, infrastrukture i završne obrade, prema nalazu i mišljenju stalnog sudskog vještaka građevinske struke M.M. iz T. od 04.11.2018. godine, koji nalaz i mišljenje je sastavni dio ove presude i to u roku od 90 dana od dana pravosnažnosti ove presude, a u slučaju neizgradnje porodične kuće u navedenom roku, dužni na ime naknade materijalne štete solidarno isplate tužiocima i iznos preko dosuđenog iznosa od 49.995,28 KM, pa do potraživanog iznosa od 155.888,00 KM, sa zakonskom zateznom kamatom počev od 16.10.2009. godine, pa do isplate, te solidarno tužilji Z.K. na ime naknade materijalne štete za plaćanja zakupnine za korišćenje stana u N., plaćati iznos od 150,00 KM mjesečno i to počev od 01.09.2009. godine, pa ubuduće, s tim da dospjele mjesečne iznose plate odjednom sa zakonskom zateznom kamatom od dana dospijeća svakog pojedinog iznosa pa do isplate, a ubuduće kako budu dospijevali, a najkasnije do 5-og za prethodni mjesec, i da istoj tužilji Z.K. na ime naknade nematerijalne štete zbog pretrpljenog straha solidarno isplate iznos od 1.000,00 KM sa zakonskom zateznom kamatom počev od 31.05.2019. godine, pa do isplate.

Istom presudom žalba tužilaca je odbijena u preostalom dijelu i prvostepena presuda potvrđena, a žalba tuženih odbijena je kao neosnovana.

Tuženi su obavezani solidarno naknaditi tužiocima troškove parničnog postupka u iznosu od 47.643,00 KM.

Presudom Vrhovnog suda Republike Srpske broj 95 1 P 001363 20 Rev od 26.08.2020. godine, revizije tuženih su djelimično usvojene, presuda Okružnog suda u Trebinju broj 95 1 P 001363 19 Gž 2 od 16.12.2019. godine je:

- ukinuta u dijelu kojim je odlučeno o zahtjevu tužilaca za uspostavu prijašnjeg stanja na nekretninama i dijelu kojim je odlučeno o zahtjevu tužilaca za naknadu materijalne štete u novcu, kao i u odluci o troškovima postupka i u tom dijelu je predmet vraćen drugostepenom sudu na ponovno suđenje,
- preinačena u dijelu kojim je odlučeno o zahtjevu tužiteljice Z.K. za naknadu štete za plaćanje zakupnine, tako što je odbijen zahtjev tužiteljice Z.K. za naknadu štete na ime plaćanja zakupnine od 13.05.2019. godine pa ubuduće, te u dijelu odluke o naknadi nematerijalne štete tužiteljici Z.K. tako što se žalba tužiteljice Z.K. odbija i prvostepena presuda u tom dijelu potvrđuje.

U preostalom dijelu revizije su odbijene.

U ponovnom postupku odlučivano je o zahtjevu tužilaca da se tuženi solidarno obavežu na uspostavljanje predašnjeg stanja na nepokretnosti broj k.č. 540 KO N. (izgradnjom nove porodične kuće koja će biti replika porušene kuće tužilaca, sa podacima u pogledu gabarita i spratnosti, korisne površine, načina izvedbe ugrađenih materijala, infrastrukture i završne obrade, a prema procjeni vještaka građevinske struke M.M. od 04.11.2018. godine) u roku od 90 od dana pravosnažnosti, a u slučaju neizgradnje solidarno im isplatiti na ime materijalne štete iznos od 155.888,00 KM.

Drugostepeni sud je u ponovnom postupku, nakon rasprave održane pred tim sudom dana 10.06.2021 godine, žalbu tuženih djelimično uvažio i presudu Osnovnog suda u Trebinju broj 95 1 P 001363 18 P 2 od 31.05.2019. godine djelimično preinačio u dijelu kojim je dosuđena naknada materijalne štete (stav II izreke), tako što su tuženi obavezani da tužiocima solidarno isplate iznos od 44.146,94 KM (umjesto iznosa od 49.995,28 KM).

Žalba tužilaca je odbijena i prvostepena presuda u preostalom dijelu kojim je odbijen kao neosnovan tužbeni zahtjev za obavezivanje tuženih da solidarno uspostave prijašnje stanje na nekretnini k.č. broj 540 KO N. izgradnjom nove porodične kuće tužiocima koja će biti replika porušene (stav I izreke), potvrđena.

Drugostepeni sud prihvata pravilnim zaključak prvostepenog suda da su tuženi odgovorni za nastalu štetu tužiocima i da njihova odgovornost proizlazi iz pravosnažne presude Osnovnog suda u Trebinju broj 95 0 K 020041 12 K od 13.12.2013. godine, u kojoj su navedene radnje tuženih koje predstavljaju elemente krivičnog djela ujedno i protivpravne radnje koje su dovele do štete na kući tužilaca. Između tih radnji (preduzetih u oktobru 2008. godine, te u avgustu 2009. godine, kada su prouzrokovana oštećenja na porodičnoj kući tužilaca, koja su dovela do rušenja zapadnog-zabatnog zida dana 03.08.2009. godine) i nastale štete postoji uzročno posljedična veza, a ta uzročnost nije prekinuta time što je kasnije 27.11.2009. godine odlukom upravnog organa naloženo rušenje cijele kuće, jer se ista sa takvim oštećenjima prouzrokovanim od strane tuženih, morala srušiti obzirom da je predstavljala opasnost za život i zdravlje ljudi i da su stoga ispunjeni uslovi odštetne odgovornosti iz člana 154. ZOO.

Dalje drugostepeni sud zaključuje da je pravilno prvostepeni sud sudio kada je odbio zahtjev za uspostavljanje predašnjeg stanja, jer se radi o objektu kao individualnoj stvari - starom oko 100 godina, izgrađenom materijalom iz vremena gradnje (od kamena u malteru, bez

armirano-betonske cerklaže tj. ukrućenja, sa pregradnim zidovima od pečene cigle, bez dilatacione razdjelnice sa susjednim objektom prvotuzenog na koji je bila naslonjena), koji objekat je u potpunosti srušen (uništen) i materijal odvezen, pa na tom mjestu novoizgrađeni objekat ne bi mogao predstavljati istovrsni objekat kao onaj koji je porušen.

Drugostepeni sud nalazi da je osnovan je zahtjev za naknadu štete i da kod utvrđivanja obima i visine naknade štete, za objekat koji je oštećen u tolikoj mjeri da se ne može popraviti, ili je srušen, kao u konkretnom slučaju, polazeći od odredbe člana 190. ZOO, visina naknade štete u novcu treba da odgovara građevinskoj vrijednosti objekta prema stanju objekta prije rušenja, imajući u vidu starost i vrstu materijala od kog je bio sagrađen, vodeći računa o tome da se radilo o objektu starom oko 100 godina.

Na ovu okolnost na ročištu pred drugostepenim sudom dana 10.06.2021. godine ponovo je saslušan vještak građevinske struke M.M. Ovaj vještak je dopunio svoj raniji nalaz i mišljenje, pa ostajući kod ranijeg modela obračuna, pružio proširenu činjeničnu podlogu (dao dvije varijante) da bi sud mogao riješiti o postavljenom tužbenom zahtjevu. Ovaj vještak je tržišnu cijenu predmetnog objekta izračunao na iznos od 49.995,28 KM, kojim je uvažio nedostatke na zabatnom dijelu objekta (a što se po mišljenju vještaka moglo umanjiti za maksimalno 3.000,00 KM, jer su tuženi smatrali da je zabatni dio oštećen više nego što je vještak utvrdio), dok je visinu štete u novcu koja odgovara građevinskoj vrijednosti objekta, prema stanju objekta prije rušenja, imajući u vidu starost i vrstu materijala od kojeg je izgrađen, iskazao u iznosu od 44.146,94 KM.

Vještak je na raspravi održanoj 10.06.2021. godine ostao kod nalaza i obrazložio dopunu nalaza, te se izjasnio da je ovaj obračun rađen prema troškovnoj metodi profesora V. sa Sveučilišta u Z., koji se kao ekspert za tu oblast, jedino bavio procjenom objekata na prostoru bivše J. i za to dao formulu za ovakav obračun - uzima se građevinska vrijednost, odnosno jedinična cijena izgradnje od 900,00 KM, koju je prethodno objasnio u nalazu, faktor kvaliteta od 0,6, faktor amortizacije od 0,4 i faktor lokacije od 0,20, te obračunato na ovakav način se došlo do građevinske vrijednosti objekta prije rušenja u iznosu od 44.146,94 KM.

Slijedom toga, prihvatajući nalaz vještaka građevinske struke M.M., drugostepeni sud je djelimičnim uvažavanjem žalbe tuženih preinačio prvostepenu presudu i tužene obavezao da tužiocima solidarno isplate iznos od 44.146,94 KM, a žalbu tužilaca odbio kao neosnovanu.

Pobijana odluka je pravilna i izjavljenim revizijama se ne dovodi u pitanje.

Revizijom prvotuzioca i drugotuziteljice neosnovano se ukazuje da je drugostepena presuda zasnovana na pogrešnoj primjeni materijalnog prava, odredaba člana 154-158. i člana 185. ZOO.

Pravilima iz člana 154. – 158. ZOO utvrđuje se građansko pravna odgovornost štetnika za uzrokovanu štetu drugome, a u odredbama člana 185. – 189. ZOO propisuje se način na koji oštećeni može realizovati ustanovljenu štetnikovu odgovornost za materijalnu štetu, dajući mu odštetni zahtjev radi omogućavanja ostvarenja utvrđene odgovornosti za štetu. Ovako dati odštetni zahtjev ima za oštećenog značaj njegovog subjektivnog prava na potraživanje naknade štete, dok se na strani štetnika stvara zakonom sankcionisana dužnost, koja će u slučaju njegovog protivljenja biti prinudno izvršena. Ovo pravo oštećenog i obaveza štetnika ukazuju na nastali obligaciono pravni odnos čiji je izvor prouzrokovanje štete u kome pravo oštećenog na naknadu,

odnosno ovakva štetnikova obaveza, nastaje od trenutka nastanka štete i traje sve do zastare odštetnog zahtjeva.

Kako prema sadržaju tog obligaciono pravnog odnosa postoji jedna obaveza naknade materijalne štete, a dva načina na koja dužnik može ispuniti tu obavezu (naturalna restitucija i naknada u novcu), pri čemu se njihov odnos ogleda u supsidijarnosti naknade štete u novcu u odnosu na naturalnu restituciju, sud će cijeneći postavljeni tužbeni zahtjev odlučiti kojim od ova dva načina će se šteta otkloniti, što znači da ih oba ne može usvojiti, izuzev u slučaju iz člana 185. stav 2. ZOO.

Naturalna restitucija podrazumjeva individualnu restituciju ili uspostavljanje stanja prije prouzrokovane štete u bukvalnom smislu (vraćanje iste stvari koja je bila oduzeta), zatim opravku oštećene stvari, ili tzv. generičku restituciju davanjem iste količine istovrsnih stvari (stvari iste vrste, količine i kvaliteta). Ona je faktičko pitanje koje zavisi od niza okolnosti o kojim su sudovi prilikom odlučivanja o takvom zahtjevu dužni da vode računa.

I po ocjeni ovog suda, nižestepeni sudovi su pravilno odbili zahtjev za uspostavljanje predašnjeg stanja, za šta su dali valjano obrazloženje koje prihvata i ovaj sud - da se radi o objektu kao individualnoj stvari - starom oko 100 godina, izgrađenom materijalom iz vremena gradnje (od kamena u malteru, bez armirano-betonske cerklaže tj. ukrućenja, sa pregradnim zidovima od pečene cigle, bez dilatacione razdjelnice sa susjednim objektom prvotuženog na koji je bila naslonjena), koji objekat je u potpunosti srušen (uništen) i materijal odvezen, pa na tom mjestu novoizgrađeni objekat ne bi mogao predstavljati istovrsni objekat kao onaj koji je porušen.

Kod utvrđivanja obima i visine naknade štete, za objekte koji su oštećeni u tolikoj mjeri da se ne mogu popraviti, ili su srušeni, kao u konkretnom slučaju, polazeći od odredbe člana 190. ZOO, visina naknade štete u novcu treba da odgovara građevinskoj vrijednosti objekta prema stanju objekta prije rušenja, imajući u vidu starost i vrstu materijala od kog je bio sagrađen, a ne tržišnoj vrijednosti objekta, koja u sebi sadrži i vrijednost lokacije na kojoj su objekti sagrađeni, jer tužiocima nisu oduzeta prava na parceli na kojoj se nalazi porušeni objekat, pa bi dosuđivanje naknade na takav način bilo suprotno odredbi člana 190. ZOO budući da bi tako materijalne prilike tužilaca bile dovedene u povoljniji položaj od onih u kome su bile prije nastanka štete.

Na raspravi pred drugostepenim sudom dana 10.06.2021. godine ponovo je saslušan vještak građevinske struke M.M. koji je dopunio svoj raniji nalaz i mišljenje (u kome se izjasnio o tržišnoj vrijednosti objekta), te se izjasnio da građevinska vrijednost objekta prije rušenja iznosi 44.146,94 KM. Tom prilikom je obrazložio na koji način je izvršio obračun građevinske vrijednosti objekta, te je suprotno prigovorima revizije, drugostepeni sud prihvatajući dopunu nalaza ovog vještaka pravilno utvrdio visinu naknade materijalne štete koja odgovara građevinskoj vrijednosti objekta prije rušenja i tužiocima istu dosudio u iznosu od 44.146,94 KM.

Zbog toga pogrešno revidenti (prvotužilac i drugotužiteljica) smatraju da se dovođenje materijalne situacije tužilaca u stanje kakvo je bilo prije nastanka štete može postići naknadom štete u vrijednosti cijene odgovarajućeg stana ili ako je to povoljnije za lice koje odgovara za štetu, u visini naknade odgovarajućeg objekta kakav je bio oštećeni, bez obzira što ova naknada i

prelazi vrijednost uništene porodične stambene zgrade, pozivajući se na to da je takvo stanovište zauzeto u presudi Vrhovnog suda BiH Rev -236/90 od 28.02.1991. godine.

Neosnovano prvotuženi u reviziji prigovara da je primjenom pravila o teretu dokazivanja trebalo odbiti tužbeni zahtjev tužilaca, ili odbiti preko iznosa od 24.960,00 KM, smatrajući da je u krivičnom postupku utvrđena i visina štete.

Iz krivične presude Osnovnog suda u Trebinju broj 95 0 K 020041 12 K od 13.12.2013. godine, proizlazi da su navedene radnje tuženih koje predstavljaju elemente krivičnog djela (a ujedno i protivpravne radnje koje su dovele do štete na kući tužilaca) preduzete u oktobru 2008. godine, te u avgustu 2009. godine, tako da činjenica da je u krivičnoj presudi navedeno da je dana 03.08.2009. godine došlo do urušavanja zapadnog zida i dijela kuće i na kući pričinjena materijalna šteta u iznosu od 24.960,00 KM, ne znači da je utvrđena visina štete, jer je kasnije 27.11.2009. godine odlukom upravnog organa naloženo rušenje cijele kuće, jer se ista sa takvim oštećenjima prouzrokovanim od strane tuženih, morala srušiti obzirom da je predstavljala opasnost za život i zdravlje ljudi.

Drugostepeni sud je u pogledu odluke o troškovima postupka dao valjano obrazloženje, pa se revizijom prvotuženog neosnovano prigovara i u tom dijelu.

Takođe, neosnovano se prvotuženi i drugotuženi pozivaju na to da visina naknade štete nije mogla biti utvrđena na osnovu nalaza i dopune nalaza vještaka građevinske struke M.M., jer da je vještak dao nalaz bez neposrednog opažanja uz vremensku distancu od nastanka štetnog događaja do izrade nalaza i na osnovu isprava koje nisu izvedene kao dokaz.

Drugostepeni sud je našao da je prvostepeni sud učinio povredu odredaba parničnog postupka iz člana 81. ZPP kada je odbio prijedlog tužilaca sa pripremnog ročišta da se u dokaznom postupku pročitaju pismeni dokazi – nalazi i mišljenja A.Z. od 26.09.2009. godine o procjeni uzroka rušenja zapadnog dijela kuće tužilaca, procjenu troškova rušenja ostatka kuće tužilaca koju je A.Z. sačinio 05.09.2009. godine, te procjenu vrijednosti nekretnina tužilaca koju je A.Z. sačinio 05.11.2017. godine, procjenu vrijednosti nekretnina tužilaca prije rušenja koju je A.Z. sačinio 05.08.2009. godine i fotodokumentaciju lica mjesta koju je sačinio A.Z., te da se saslušao ovo lice u svojstvu svjedoka, navodeći da su nalaz i mišljenje, procjena i dokumentacija sačinjeni po zahtjevu tužilaca, a ne u skladu sa odredbama člana 147. do 161. ZPP (rješenjem suda).

Slijedom toga, pred drugostepenim sudom je održana rasprava dana 12.12.2019. godine, na kojoj su pročitani naprijed navedeni pismeni dokazi koji po mišljenju drugostepenog suda nemaju dokaznu snagu nalaza i mišljenja sudskog vještaka, već privatne isprave koja predstavlja valjano dokazno sredstvo, koje je sud prihvatio da predstavlja osnov za sačinjavanje nalaza i mišljenja od strane vještaka građevinske struke M.M., te je saslušan kao svjedok A.Z. i ponovo saslušan vještak građevinske struke M.M.

Ovaj vještak se i u ponovnom postupku na raspravi pred drugostepenim sudom koja je održana dana 10.06.2021. godine izjasnio da je nalaz dao na osnovu fotodokumentacije Policijske stanice N., posjedovnog lista i podataka sa interneta. Uz nalaz vještaka dostavljena je fotodokumentacija koju je vještak imao u vidu prilikom sačinjavanja nalaza i tuženi nisu osporili da stanje kuće prije rušenja ne odgovara stanju prikazanom na toj fotodokumentaciji, ili da se ne radi o objektu tužilaca.

Sva dokumentacija koju je vještak koristio prilikom izrade nalaza, navedena u nalazu i dostavljena strankama, predstavlja dio dokumentacije koju je vještak koristio za zaključke u nalazu i ona je sastavni dio nalaza i mišljenja, pa zbog toga ne mora biti izvedena kao poseban dokaz, kako pogrešno tuženi smatraju.

Vještak M.M. nije ni mogao izvršiti uvid u stanje objekta prije rušenja jer je objekat već bio srušen kada je on određen za vještaka u ovoj parnici, ali je imao dovoljno podataka (naprijed navedenih i onih u samom spisu) na osnovu kojih je mogao utvrditi stanja objekta prije rušenja.

Shodno ovome, neosnovan je prigovor tuženih da nalaz i mišljenje vještak M.M. nije mogao sačiniti jer nije imao uvida u stanje objekta prije rušenja i da se zbog toga nalaz nije mogao prihvatiti kao dokaz o visini štete.

Drugotuženi neosnovano prigovara da nije pravilno utvrđen uzrok rušenja objekta i smatra da nema njegove odgovornosti za nastalu štetu.

Pravilno su nižestepeni sudovi zaključili da su tuženi odgovorni za nastalu štetu tužiocima, jer njihova odgovornost proizlazi iz navedene krivične presude, u kojoj su navedene radnje tuženih koje predstavljaju elemente krivičnog djela ujedno i protivpravne radnje koje su dovele do štete na kući tužilaca. Između tih radnji (preduzetih u oktobru 2008. godine, te u avgustu 2009. godine, kada su prouzrokovana oštećenja na porodičnoj kući tužilaca, koja su dovela do rušenja zapadnog-zabatnog zida dana 03.08.2009. godine) i nastale štete postoji uzročno posljedična veza, a ta uzročnost nije prekinuta time što je kasnije 27.11.2009. godine odlukom upravnog organa naloženo rušenje cijele kuće, jer se ista sa takvim oštećenjima prouzrokovanim od strane tuženih, morala srušiti obzirom da je predstavljala opasnost za život i zdravlje ljudi.

Činjenica da je u krivičnoj presudi oglašen krivim (pored prvotuženog) i V.S., kao zakonski zastupnik Preduzeća za građevinarstvo, trgovinu i proizvodnju M. d.o.o. N., ne znači da drugotuženi koji je pravno lice nije odgovoran za štetu, jer V.S. kao direktor odgovara za zakonitost rada pravnog lica.

Drugostepeni sud je donio presudu pravilnom primjenom materijalnog prava i nije učinio povrede odredaba parničnog postupka, a za svoju odluku je dao valjano obrazloženje koje prihvata i ovaj sud.

Iz navedenih razloga, odlučeno kao u izreci na osnovu odredbi člana 248. ZPP.

Predsjednik vijeća
Tanja Bundalo

Za tačnost otpravka ovjerava
Rukovodilac sudske pisarnice
Biljana Ačić